

Sut i apelio yn erbyn penderfyniad gan Gyllid a Thollau EM

Cynnwys

1.	Ynghylch y canllaw hwn	4
2.	Beth i'w ystyried	5
3.	Gwneud eich apêl	6
4.	Llenwi ffurflen SSCS5	8
5.	Ar ôl ichi anfon eich apêl	17
6.	Beth fydd Cyllid a Thollau EM yn gwneud gyda'ch apêl?	18
7.	Ar ôl i Gyllid a Thollau EM ymateb	20
8.	Paratoi ar gyfer y gwrandawriad tribiwnlys	21
9.	Cadw mewn cysylltiad	24
10.	Mynd i'ch gwrandawriad	24
11.	Ar ôl i'r tribiwnlys wneud penderfyniad	29

1. Ynghylch y canllaw hwn

Bwriad y canllaw hwn yw eich helpu os ydych yn dymuno apelio yn erbyn penderfyniad gan Gyllid a Thollau EM (HMRC).

Mae 'apêl' yn golygu gwneud cais i Wasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd EM (GLITEM) am ddyfarniad annibynnol ynghylch a yw penderfyniad gan HMRC yn gywir ai peidio. Gall eich apêl gael ei hystyried gan dribiwnlys sy'n rhan o'r system llysoedd a thribiwnlysoedd sy'n gwneud penderfyniadau ynghylch hawliau pobl. Mae'r tribiwnlys yn delio ag anghydfodau ynghylch Credydau Treth, Budd-dal Plant, Lwfans Gwarcheidwad, Gofal Plant di-dreth, neu ofal plant am ddim am 30 awr. Yn y mwyafrif o achosion mae'n gwneud penderfyniad annibynnol ynghylch apeliadau drwy gynnal gwrandawriad.

Ynghylch penderfyniadau HMRC

Ar gyfer penderfyniadau a wnaed ar neu ar ôl 6 Ebrill 2014 mewn perthynas â chredydau treth, Budd-dal Plant a'r Lwfans Gwarcheidwad, mae HMRC yn newid y ffordd yr ydych yn gwneud apêl. Mae'r wybodaeth a roddir yn y canllaw hwn yn berthnasol i apeliadau yn erbyn penderfyniadau wnaed ar ôl y dyddiad hwnnw, sy'n rhoi hawl apêl ichi.

Os yw dyddiad y penderfyniad yr hoffech apelio yn ei erbyn cyn 6 Ebrill 2014, yna dylech apelio'n uniongyrchol i HMRC, yn unol â'r arweiniad ar eich hysbysiad dyfarnu.

Os yw eich penderfyniad yn ymwneud â Chredydau Treth, Budd-dal Plant, Lwfans Gwarcheidwad, Gofal Plant di-dreth, neu ofal plant am ddim am 30 awr ac yn ddyddiedig 6 Ebrill 2014 neu'n ddiweddarach, dylech ddefnyddio'r arweiniad a ddarperir yn y llyfryn hwn i wneud eich apêl.

Mae'r wybodaeth a ddarperir yn y daflen hon yn berthnasol i apeliadau yn erbyn penderfyniadau yr ydych eisoes wedi gofyn i HMRC eu hailystyried ac rydych wedi cael **Hysbysiad Gorfodi i Ailystyried** ar eu cyfer. Hwn yw'r llythyr gan HMRC yn eich hysbysu eu bod wedi ailystyried eu penderfyniad ynghylch anghydfod a arweiniodd at apêl.

2. Beth i'w ystyried

A gaf i apelio?

Cewch apelio os oes gennych hawl i apelio dan y gyfraith yn unig. Ni fyddwch yn gallu apelio yn erbyn pob penderfyniad. Pan fyddwch yn cael llythyr swyddogol yn rhoi penderfyniad, mae'n **rhaid** iddo ddweud a oes gennych hawl i apelio yn erbyn y penderfyniad ai peidio. Mae hwn yn ofyniad cyfreithiol a roddir ar HMRC.

Fel canllaw cyffredinol, **bydd** gennych hawl i apelio yn erbyn penderfyniadau ynghylch a ydych yn gymwys i gael Chredydau Treth, Budd-dal Plant, Lwfans Gwarcheidwad, Gofal Plant di-dreth, neu ofal plant am ddim am 30 awr ac os felly, faint. **Nid oes** gennych hawl i apelio yn erbyn penderfyniadau am faterion gweinyddol, megis adennill gordaliad.

Dylai eich llythyr nodi'n glir a oes gennych hawl i apelio ai peidio. Fodd bynnag, os yw'r llythyr penderfyniad yn dweud nad oes gennych hawl i apelio, ond eich bod chi'n credu fod HMRC wedi gwneud camgymeriad ac y **dylai** fod gennych hawl i apelio, gallwch anfon eich apêl i GLITEM a chael dyfarniad cyfreithiol ynghylch a oes hawl cyfreithiol i wrando eich achos ai peidio. Efallai yr hoffech drafod y mater hwn gyda HMRC yn gyntaf. Os byddwch yn gwneud hyn, rhaid i chi nodi'n glir yn y sail ar gyfer eich apêl eich bod yn credu bod gennych hawl i apelio a pham bod gennych yr hawl honno. Bydd hyn yn galluogi GLITEM i adnabod y pwynt rydych yn anghytuno yn ei gylch a chymryd y camau angenrheidiol. Os bydd y tribiwnlys yn dyfarnu bod gennych hawl i apelio, gall yr apêl fynd ymlaen. Os, ar y llaw arall, bydd y tribiwnlys yn dyfarnu nad oes gennych hawl i apelio yn erbyn y penderfyniad hwnnw (hynny yw, bod eich apêl 'y tu allan i'r awdurdodaeth') bydd eich apêl yn dod i ben. Mae achosion o'r fath yn anghyffredin, byddai'n well i chi geisio cyngor gan rywun sydd â dealltwriaeth neu brofiad i wneud yn siŵr eich bod yn gywir.

A ddylwn i apelio?

Mae'r canllaw hwn yn mynd i'r afael â sut i apelio. Ni all ddweud wrthy ch a oes gennych achos da ai peidio. Bydd staff GLITEM yn hapus i helpu ag ymholiadau ffôn ynghylch eich apêl wrth iddi fynd drwy'r broses, ond ni allant roi eu barn ynghylch y tebygolrwydd y byddwch yn ennill neu'n colli, neu a ddylech gymryd cam penodol ai peidio. Rhywbeth i chi ei benderfynu yw hynny.

Efallai gallwch gael cyngor ynghylch a yw eich achos yn debygol o lwyddo gan Cyngor ar Bopeth, gwasanaeth hawliau lles, canolfan gyngor, canolfan gyfraith, cyfreithiwr neu undeb lafur. Efallai y bydd rhai ohonynt yn fodlon eich helpu i baratoi eich achos a mynd i'r gwrandawriad tribiwnlys gyda chi. Cewch wybodaeth am ffynonellau cymorth o'r:

Yellow Pages;

Gwasanaethau gwybodaeth y cyngor lleol;

Mae nifer o bobl sy'n gwneud apêl yn dewis cael cyngor a chymorth proffesiynol i wneud hynny.

Os ydych yn penderfynu cael cyngor, gwnewch hynny cyn gynted ag y bo modd - pan fyddwch yn ystyried gwneud apêl. Peidiwch â'i adael nes bydd eich apêl wedi cychwyn.

Os byddwch yn profi oedi wrth geisio cyngor (efallai na fydd canolfannau cyngor prysur yn gallu rhoi apwyntiad ichi yn syth), gwnewch nodyn o'r terfyn amser ar gyfer apelio (gweler yr adran *A Yw'ch Apêl o fewn Amser?*). Os yw'r terfyn amser yn agosáu, ni ddylech ohirio'ch apêl tra byddwch yn aros am gyngor.

Wrth benderfynu p'un a ddylech apelio ai peidio, mae hefyd angen ichi wybod beth all ac na all y Tribiwnlys ei wneud i chi.

Nid oes gan dribiwnlysoedd bwerau diderfyn. Gallant ond wneud yr hyn y mae'r gyfraith yn caniatáu iddynt ei wneud. Yn y bôn, mae ganddynt y pŵer i benderfynu a oes gennych hawl gyfreithiol i Gredydau Treth, Budd-dal Plant, Lwfans Gwarcheidwad, Gofal Plant di-dreth, neu ofal plant am ddim am 30 awr. Gallant hefyd benderfynu os gellir adennill y Budd-dal Plant neu'r Lwfans Gwarcheidwad a dalwyd i chi mewn camgymeriad. Gallant ddisodli'r penderfyniad yr ydych yn apelio yn ei erbyn gyda'r penderfyniad y maent yn credu y dylai fod wedi'i wneud. Cofiwch, gall y Tribiwnlys hefyd gadarnhau penderfyniad a wnaethpwyd gan HMRC neu weithiau gall wneud penderfyniad a allai olygu eich bod mewn sefyllfa waeth nag yr oeddech.

Ni all y Tribiwnlys:

- Newid y gyfraith. Rhaid i'r Tribiwnlys weithredu'r gyfraith fel y mae'n sefyll, hyd yn oed os yw hynny'n arwain at ganlyniad sy'n annheg yn eich barn chi; na
- Delio â chwynion gweinyddol, ynghylch pethau megis oedi neu ddiffyg cwrteisi. Os ydych yn credu eich bod wedi cael gwasanaeth gwael gan HMRC, dylech godi'r mater gyda'u gwasanaethau cwsmeriaid.

3. Gwneud eich apêl

Y Gyfraith

Mae gan y gyfraith reolau penodol ynghylch apeliadau, ac ni all GLITEM dderbyn eich apêl oni bai ei bod yn bodloni'r meini prawf cyfreithiol hyn. Rhaid i'ch apêl:

- Fod yn ysgrifenedig;
- Bod wedi'i hysgrifennu yn Gymraeg neu'n Saesneg;
- Gael ei hanfon gyda chopi o'r hysbysiad gorfodi i ailystyried;
- Rhoi rhesymau dros yr apêl; a,
- Bod wedi'i lofnodi gennych chi, oni bai eich bod wedi penodi rhywun arall i weithredu ar eich rhan.

Os nad yw eich apêl yn bodloni pob un o'r meini prawf hyn, efallai y bydd rhaid i GLITEM ei dychwelyd atoch ac efallai na fydd yn gallu ystyried eich apêl o gwbl oni bai eich bod yn darparu'r manylion hyn.

Oherwydd y gofyniad cyfreithiol i gynnwys gwybodaeth benodol, mae GLITEM yn argymhell yn gryf eich bod yn defnyddio ffurflen apêl i wneud eich apêl. Mae'r ffurflen hon yn eich helpu i gasglu'r wybodaeth gywir cam wrth gam, ac mae'n cynnwys rhestr wirio y gallwch ei defnyddio i sicrhau eich bod wedi cynnwys popeth. Mae manylion am le i gael y ffurflen hon dros y dudalen ac ar wefan Justice.

Mae'r ffurflen hefyd yn gofyn cwestiynau ichi ynghylch pa fath o wrandawriad yr hoffech ei gael, dyddiadau yr hoffech i ni eu hosgoi ac a oes gennych unrhyw anghenion arbennig.

Os yw'n well gennych, gallwch wneud apêl trwy ysgrifennu llythyr yn unig, ond mae perygl y byddwch yn anghofio cynnwys rhywfaint o'r wybodaeth sy'n ofynnol yn ôl y gyfraith. Hefyd, efallai y bydd rhaid i GLITEM ysgrifennu atoch ar wahân i ofyn am eich gofynion o ran y gwrandawriad a'r dyddiadau rydych ar gael, ac mae hyn yn creu oedi yn y broses. Os ydych eisiau gwneud apêl drwy ysgrifennu eich llythyr eich hun, defnyddiwch y ffurflen apêl fel canllaw a rhowch bopeth y mae'r ffurflen yn gofyn amdano yn eich llythyr chi.

Terfynau amser

Ar gyfer apeliadau credydau treth, Budd-dal Plant a'r Lwfans Gwarcheidwad mae gennych un mis calendr o'r dyddiad yr anfonwyd yr Hysbysiad Gorfodi i Ailystyried atoch i apelio. Ni ystyrir eich apêl fel wedi'i gwneud nes ei bod wedi cyrraedd GLITEM. Er enghraifft, os anfonwyd yr hysbysiad o benderfyniad atoch ar 15 Mawrth, rhaid i'ch apêl gyrraedd GLITEM erbyn 15 Ebrill fan bellaf.

Os bydd y terfyn amser wedi pasio, rhaid i chi roi rhesymau pam bod yr apêl yn hwyr. Os na fyddwch yn rhoi rhesymau, efallai y bydd eich apêl yn cael ei dychwelyd atoch. Mae'r ffurflen apêl yn cynnwys adran arbennig ble gallwch nodi'r rhesymau pam ei bod yn hwyr.

Cofiwch, os yw'r terfyn amser ar fin dod i ben efallai y bydd eich apêl yn hwyr erbyn iddi gyrraedd GLITEM, hyd yn oed os nad yw'n hwyr ar y diwrnod yr ydych yn ei phostio.

Os na fydd HMRC yn gwrthwynebu'r rhesymau dros gyflwyno eich apêl yn hwyr, bydd yr apêl yn mynd rhagddi fel petai wedi cyrraedd mewn pryd fel arfer. Byddwn yn ysgrifennu atoch os bydd HMRC yn gwrthwynebu'r ffaith fod eich apêl yn hwyr.

Y ffurflen apêl

Mae GLITEM yn argymhell yn gryf eich bod yn defnyddio ffurflen apêl SSCS5 i wneud eich apêl. Bydd y ffurflen yn eich helpu i gofnodi'r math o wybodaeth sydd ei hangen drwy broses cam wrth gam syml.

Mae'r ffurflen i'w chael:

- oddi ar wefan www.justice.gov.uk; neu,
- oddi ar wefan Gov.uk yn www.gov.uk; neu,
- drwy ymweld ag asiantaethau cynghori annibynnol lleol sydd efallai yn cadw copïau o'r ffurflen.

Os oes arnoch angen cyngor ynghylch llenwi'r ffurflen apêl gallwch ffonio GLITEM ar 0300 123 1142 os ydych yn byw yng Nghymru neu Loegr, neu 0300 790 6234 os ydych yn byw yn Yr Alban.

Yn yr adran nesaf ceir cyfarwyddiadau ar sut i lenwi ffurflen SSCS5.

4.Llenwi ffurflen SSCS5

Nid oes angen i bawb lenwi pob rhan o'r ffurflen. Mae amgylchiadau pob unigolyn sy'n gwneud apêl yn wahanol, felly efallai y gwelwch mai dim ond rhai adrannau o'r ffurflen y mae angen ichi eu llenwi. Fodd bynnag, mae'n rhaid i **bawb** lenwi Adrannau 1, 2, 5, 6 ac 8.

Dylech ddefnyddio inc du i lenwi'r ffurflen. Mae hyn oherwydd bod rhaid i GLITEM lungopio'r ffurflen a'i hanfon at HMRC, ac nid yw inc lliw - hyd yn oed inc glas - yn dangos yn dda ar lungopïau. Dylech hefyd lenwi'r ffurflen gan ddefnyddio PRIFLYTHRENNAU fel bod yr holl fanylion pwysig yn glir, oni bai fod y ffurflen yn dweud wrthyfch am wneud fel arall.

Adran 1 Ynghylch y penderfyniad yr ydych yn apelio yn ei erbyn

Mae Adran 1 yn ymwneud â'r penderfyniad yr ydych yn apelio yn ei erbyn. Bydd o gymorth os bydd gennych gopi o'ch llythyr penderfyniad, a'r 'Hysbysiad Gorfodi i Ailystyried' wrth law pan fyddwch yn llenwi'r rhan hon o'r ffurflen. Yn ôl y gyfraith, gallwch ond apelio yn erbyn penderfyniadau penodol a **rhaid i chi gynnwys copi o'r hysbysiad gorfodi i ailystyried gyda'r apêl**. Mae'r adran hon yn eich helpu i sicrhau eich bod yn gwneud hynny.

Yn yr adran hon mae angen ichi::

Roi tic yn y bwlch i ddangos eich bod yn amgáu copi o'r Hysbysiad Gorfodi i Ailystyried;
a,

Rhoi tic yn y blwch i ddangos os yw eich llythyr penderfyniad yn dweud bod gennych hawl apêl.

Gallwch ond apelio yn erbyn penderfyniad sy'n rhoi hawl apêl ichi. Bydd eich llythyr penderfyniad yn dweud hyn wrthy. Os byddwch yn rhoi tic yn y blwch 'Na', dylech ond wneud hynny os ydych yn siŵr bod eich penderfyniad yn rhoi hawl apêl ichi. Bydd GLLTEM yn gofyn i farnwr wirio hyn ichi, a bydd yn rhoi gwybod ichi am y canlyniad.

Adran 2 Amdanoch chi

Mae'r adran hon yn ymwneud â chi. Pan fyddwn yn cyfeirio atoch 'Chi' byddwn yn golygu'r unigolyn y mae'r Hysbysiad Gorfodi i Ailystyried wedi'i gyfeirio ato. Yma mae angen i chi ddweud wrthym pwy ydych chi a lle'r ydych yn byw fel y gallwn ysgrifennu atoch, ac fel y gall HMRC eich adnabod pan fyddwn yn gofyn iddynt egluro pam daethant i'w penderfyniad yn eich achos chi.

Yn yr adran hon mae angen ichi:

- Rhoi eich teitl, enw(au) cyntaf a chyfenw;
- Rhoi eich dyddiad geni;
- Rhoi eich rhif yswiriant gwladol;
- Rhoi eich cyfeiriad;
- Rhoi eich rhif ffôn yn ystod y dydd; a,
- Rhoi eich rhif ffôn symudol (os ydych yn berchen ar un).

Pan ddywedwn 'teitl', rydym yn golygu pethau fel 'Mr', 'Mrs' neu 'Miss'.

Bydd eich rhif ffôn yn ddefnyddiol i ni os bydd angen inni gysylltu â chi ar fyr rybudd, er enghraifft os bydd dyddiad gwrandawriad ar gael yn gynt na'r disgwyl neu os yw'n haws esbonio rhywbeth ichi dros y ffôn yn hytrach nag yn ysgrifenedig..

Adran 3 Ynghylch unigolyn arall yr ydych yn apelio ar ei ran

Mae'r adran hon yn ymwneud ag unigolyn rydych yn apelio ar ei ran. Nid oes angen i chi lenwi'r adran hon oni bai eich bod yn apelio ar ran rhywun yr ydych yn gofalu am ei faterion. Gallai fod yn blentyn yr ydych yn rhiant iddo / iddi neu gallai fod yn oedolyn sydd methu â rheoli budd-daliadau ei hunan. Os yw'r unigolyn yn oedolyn, mae'n rhaid eich bod wedi cael eich penodi'n ffurfiol i weithredu ar ei ran gan HMRC, neu gan lys, oherwydd cyflwr yr unigolyn.

Os ydych yn helpu'r unigolyn gyda'i apêl dan drefniant anffurfiol, byddwch yn gweithredu fel eu **cynrychiolydd**, a rhaid i chi lenwi Adran 4 yn lle. Dylid defnyddio Adran 3 i gofnodi manylion unigolyn y mae gennych gyfrifoldeb cyfreithiol drosto yn unig.

Yn yr adran hon mae angen ichi:

- Roi teitl, enw cyntaf a chyfenw'r unigolyn yr ydych yn apelio ar ei ran;
- Rhoi eu dyddiad geni;
- Rhoi eu Rhif Yswiriant Gwladol; a,
- Rhoi eu cyfeiriad.

Cofiwch, mae'r adran hon ar gyfer unigolyn y mae gennych gyfrifoldeb cyfreithiol drosto yn unig. Ni ddylech lenwi'r adran hon os ydych yn gweithredu fel cynrychiolydd yr unigolyn.

Adran 4 Ynghylch eich cynrychiolydd (os oes gennych un)

Mae'r adran hon yn ymwneud â'ch cynrychiolydd, os oes gennych un. Nid oes gan bawb gynrychiolydd, ac os nad oes gennych un, gallwch anwybyddu'r adran hon a symud ymlaen i Adran 5.

Mae gennych hawl i gael cynrychiolydd o'ch dewis, ond mae'n rhaid i chi wneud y trefniadau hyn eich hun. Nid oes rhaid i'ch cynrychiolydd fod â chymhwyster cyfreithiol. Gall ef neu hi fod yn ffrind neu berthynas, ond cadwch mewn cof y bydd y cynrychiolydd yn cael gweld tystiolaeth sy'n berthnasol i'r apêl, megis adroddiadau meddygol a all fod yn gyfrinachol. Wrth ddewis cynrychiolydd, dylech gofio beth yw swyddogaeth cynrychiolydd mewn tribiwnlys.

Dylai bod cynrychiolydd da yn gallu:

- Eich cynghori ynghylch y math o dystiolaeth fydd yn helpu eich achos;
- Cael gafael ar y dystiolaeth honno ichi neu eich helpu i gael gafael arni;
- Cysylltu â HMRC i weld a ellir setlo'r achos heb fynd i wrandawriad tribiwnlys;
- Ymchwilio i'r gyfraith;
- Paratoi datganiad ysgrifenedig i'r tribiwnlys yn crynhoi eich achos;
- Eich cynghori ar faterion cysylltiedig, gan gynnwys budd-daliadau eraill; a,
- Delio â goblygiadau penderfyniad y tribiwnlys, boed yn ffafriol neu fel arall.

Dim ond gan gynrychiolydd hyfforddedig o asiantaeth ag enw da yr ydych yn debygol o gael cefnogaeth o'r fath. Gall cynrychiolydd gwael gael effaith niweidiol ar eich siawns o lwyddo. Mae'r rhan fwyaf o bobl sydd â chynrychiolydd yn cael eu cynrychioli gan sefydliad proffesiynol megis canolfan gyngor neu wasanaeth hawliau lles.

Yn yr adran hon o'r ffurflen bydd angen ichi:

- Roi enw a chyfeiriad y sefydliad neu'r unigolyn sy'n eich cynrychioli;
- Rhoi rhif ffôn y sefydliad neu'r unigolyn; a,
- Rhoi enw'r unigolyn yn y sefydliad sy'n eich cynrychioli (os ydych yn gwybod).

Byddwn yn cysylltu â'ch cynrychiolydd ynghylch eich apêl ac yn rhoi gwybod iddynt am bethau fel dyddiadau gwrandawiadau, a byddwn yn gofyn i HMRC anfon copi o'r papurau sy'n ymwneud â'ch apêl at eich cynrychiolydd yn ogystal ag atoch chi.

Os ydych yn dymuno cael cynrychiolydd ond nid ydych wedi llwyddo i gysylltu ag asiantaeth cyngor hyd yma, gallwch gyflwyno eich apêl a dweud wrthym pan fyddwch wedi cael cynrychiolydd yn nes ymlaen. Fodd bynnag, mae'n rhaid i chi wneud hyn yn ysgrifenedig. Mae hyn oherwydd bod arnom angen caniatâd ysgrifenedig gennych i gymryd cyfarwyddiadau gan rywun sy'n gweithredu ar eich rhan. Yn aml, bydd eich cynrychiolydd yn trefnu hyn ar eich cyfer.

Cofiwch, hyd yn oed os oes gennych gynrychiolydd, mae bron yn sicr y bydd y tribiwnlys eisiau siarad yn uniongyrchol â chi yn y gwrandawriad, gan ofyn cwestiynau ichi a gwrando ar eich atebion. Mae hyn oherwydd y bydd gennych wybodaeth a phrofiad uniongyrchol o'r pethau y bydd y tribiwnlys eisiau clywed amdanynt fwyaf. Dim ond fersiwn ail-law y gallai eich cynrychiolydd ei roi.

Adran 5 Ynghylch eich apêl

Mae'r adran hon yn ymwneud â'r rhesymau am eich apêl ac, os yw'n berthnasol, y rhesymau pam bod eich apêl yn hwyr.

Seiliau'r apêl

Mae'r adran hon yn ymwneud â'r **rhesymau** dros eich apêl neu 'seiliau' eich apêl a pha un ai a yw o fewn y terfyn amser ai peidio. Yn yr adran 'Seiliau'r Apêl' dylech ysgrifennu'r rhesymau pam rydych yn credu bod y penderfyniad yn anghywir. Nid oes angen ichi ddefnyddio PRIFLYTHRENNAU i lenwi'r adran hon.

Nid oes rhaid ichi ysgrifennu llawer neu ddefnyddio iaith gyfreithiol, ond mae angen ichi ddweud mwy na dim ond 'Rwy'n anghytuno'. Dylech egluro pam yr ydych yn meddwl bod y penderfyniad yr ydych yn gwneud apêl yn ei erbyn yn anghywir. Efallai byddai'n ddefnyddiol ichi ddatgan beth yr ydych chi'n meddwl y dylai'r penderfyniad cywir fod.

Y mwyaf penodol ydych ynghylch y pwyntiau sy'n destun dadl, yr hawsaf y bydd i'r tribiwnlys ddeall beth yw eich cwyn a chanolbwyntio ar hyn cyn y gwrandawriad. Mae croeso ichi atodi tystiolaeth yr ydych yn teimlo gall gefnogi'ch apêl, ond ni ddylech oedi cyn apelio tra'r ydych yn cael gafaal ar y dystiolaeth hon.

Os oes arnoch angen mwy o le i ysgrifennu eich rhesymau, gallwch atodi darn o bapur ar wahân.

A yw'ch apêl o fewn amser?

Mae ail ran Adran 5 yn gofyn i chi gadarnhau p'un a yw eich apêl o fewn amser. Mae'r adran **Terfynau Amser** yn gynharach yn y llyfryn hwn yn dweud mwy wrthy'ch am y ffordd y mae'r rhain yn cael eu cyfrifo ac efallai y byddwch eisïau cyfeirio'n ôl at yr adran honno i wirio'r manylion. Ystyrir eich apêl fel bod yn hwyr os bydd yn cyrraedd GLITEM mwy nag un mis calendr o'r dyddiad a nodir ar yr Hysbysiad Gorfodi i Ailystyried.

Os yw eich apêl yn hwyr, neu os bydd yn hwyr erbyn iddi gyrraedd GLITEM, bydd rhaid ichi roi rhesymau pam mae'n hwyr. Os bydd apêl yn cyrraedd yn hwyr ac nad ydych wedi rhoi rhesymau, bydd GLITEM yn dychwelyd yr apêl atoch. Defnyddiwch yr adran hon i gofnodi rhesymau dros gyflwyno'r apêl yn hwyr, os yw hynny'n berthnasol. Nid oes angen ichi ddefnyddio PRIFLYTHRENNAU i lenwi'r adran hon.

Bydd apêl sy'n cyrraedd yn hwyr **gyda rhesymau dros gyflwyno'n hwyr** yn cael ei thrin gan GLITEM fel apêl a gyrhaeddodd o fewn amser, oni bai bod HMRC yn gwrthwynebu. Os bydd gwrthwynebiad, efallai y byddwn yn anfon copi o'r gwrthwynebiad atoch ac efallai y byddwn yn eich gwahodd i wneud sylwadau arno cyn ei gyfeirio at farnwr. Bydd y barnwr yn adolygu eich achos ac yn penderfynu a yw'r dadleuon yn rhai dilys ai peidio. Mewn achosion gyda mwy nag un parti, gall y parti arall sydd ynghlwm wrth yr apêl hefyd wrthwynebu'r apêl am ei bod yn hwyr. Byddwn yn ysgrifennu atoch hefyd os bydd unrhyw un yn gwrthwynebu'r ffaith fod eich apêl yn hwyr.

Cyfrinachedd

Mae rhan olaf adran 5 yn ymwneud ag os ydych eisïau cadw'ch cyfeiriad yn gyfrinachol oddi wrth y parti arall i'r apêl. Oherwydd bod gan y parti arall hawl i weld yr holl dystiolaeth a gyflwynwyd fel rhan o'r apêl, ceir achlysuron ble fydd mathau penodol o dystiolaeth a dderbynnir, megis biliau neu gyfriflenni banc, yn cynnwys cyfeiriad eich cartref. Bydd gan y parti arall i'r apêl hawl i weld y dystiolaeth hon. Fodd bynnag, os nad ydych eisïau i'r parti arall wybod eich cyfeiriad presennol (ac nad ydynt yn ei wybod yn barod), gallwch ofyn i'ch cyfeiriad gael ei gadw'n gyfrinachol. Os byddwch yn gwneud hyn, bydd unrhyw ddarn o dystiolaeth sy'n ymwneud â chi yn cael ei harchwilio gan staff GLITEM a byddant yn dileu holl fanylion eich cyfeiriad cyn cylchredeg y dystiolaeth.

Defnyddiwch yr adran hon i ddatgan p'un a ydych eisïau cadw cyfeiriad eich cartref yn gyfrinachol ai peidio.

Adran 6 Ynghylch eich dewis o wrandawriad

Mae'r adran hon yn ymwneud â sut yr hoffech i'r tribiwnlys wneud penderfyniad ynghylch eich apêl.

Fel arfer, bydd GLITEM yn trefnu gwrandawriad ar gyfer eich apêl a bydd disgwyl i chi neu eich cynrychiolydd fod yn bresennol. Mae GLITEM yn galw hyn yn 'gwrandawriad LLAFAR.'

Mewn gwrandawriad llafar byddwch chi, a'ch cynrychiolydd os oes gennych un, yn cael cyfle i gyfarfod a chyflwyno eich achos yn bersonol i'r tribiwnlys ac ateb unrhyw gwestiynau sydd ganddynt. Mae gan HMRC hefyd hawl i ddod i'r gwrandawriad llafar a chyflwyno eu hachos. Gall y tribiwnlys hefyd gyfarwyddo pa fath o wrandawriad a gynhelir.

Y dewis arall, yn hytrach na gwrandawriad llafar, yw bod y tribiwnlys yn dod i benderfyniad am eich achos heb gael gwrandawriad. Ni fyddwch chi na HMRC (nag unrhyw barti arall) yn bresennol a bydd y tribiwnlys yn dod i benderfyniad ar sail yr hyn sydd yn y papurau. Bydd y tribiwnlys yn ystyried eich llythyr apêl, unrhyw dystiolaeth ategol yr ydych wedi'i darparu ac ymateb HMRC i'ch apêl. Mae GLITEM yn galw hyn yn 'gwrandawriad PAPUR', er nad yw'n wrandawriad mewn gwirionedd. Cynhelir gwrandawriad papur os bydd bob parti yn cytuno iddo, ac nid oes unrhyw un wedi gofyn am wrandawriad llafar.

Bydd HMRC hefyd yn cael cyfle i ddweud pa fath o wrandawriad y byddent yn ei ffafrio.

Cynhelir gwrandawriad llafar dan yr amgylchiadau isod yn unig:

- Os ydych chi'n gofyn am wrandawriad llafar; neu
- Os yw HMRC yn gofyn am wrandawriad llafar; neu
- Os bydd parti arall i'r apêl yn gofyn am wrandawriad llafar; neu
- Os yw'r tribiwnlys ei hun yn penderfynu y byddai gwrandawriad llafar yn fwy priodol na phenderfynu ynghylch yr achos ar sail y papurau.

Os byddwch yn newid eich meddwl ar ôl dychwelyd y ffurflen ymholi a'ch bod eisiau newid o gael penderfyniad ynghylch eich gwrandawriad ar sail y papurau i wrandawriad llafar, neu'r ffordd arall, rhowch wybod i GLITEM cyn gynted â phosib. Os nad ydych wedi cael dyddiad ar gyfer y gwrandawriad, gallwch wneud hyn dros y ffôn. Fodd bynnag, os ydych wedi cael dyddiad ar gyfer y gwrandawriad, bydd angen i chi wneud cais ysgrifenedig. Mae'n rhy hwyr i newid ar ôl i'r tribiwnlys wneud ei benderfyniad ynghylch eich apêl.

Wrth ystyried p'un a fydddech eisiau gwrandawriad ai peidio, mae'n debygol y byddwch eisiau gwybod lle bydd eich gwrandawriad yn cael ei gynnal. Mae GLITEM yn cynnal gwrandawriadau mewn dros 100 o leoliadau ledled Cymru, Yr Alban a Lloegr. Mae yna leoliad tribiwnlys yn y mwyafrif o'r dinasoedd a threfi. Bydd GLITEM yn ceisio trefnu fel bod eich gwrandawriad yn cael ei gynnal yn y lleoliad sydd agosaf atoch. Cysylltwch â ni'n ysgrifenedig os na fydd y lleoliad a gynigir ichi yn gyfleus. Ceir rhestr o'n holl leoliadau ar ein gwefan, www.justice.gov.uk

Os byddai'n well gennych gael gwrandawriad ond ni fydddech yn gallu teithio i'r tribiwnlys oherwydd bod gennych anabledd mor ddifrifol sy'n golygu eich bod yn gaeth i'r tŷ, gallwch ofyn am yr hyn a elwir yn wrandawriad ' tu allan i ganolfan'. Byddai hyn yn golygu gwneud eithriad, sef bod y tribiwnlys yn gwrandawrio eich apêl yn eich cartref neu mewn lleoliad amgen. Dylid darparu llythyr gan eich meddyg i gefnogi cais am wrandawriad tu allan i ganolfan, yn cadarnhau na allwch deithio o gwbl, ddim hyd yn oed mewn tacsî.

Mae bron bob un o'n lleoliadau tribiwnlys yn addas ar gyfer pobl ag anableddau. Os hoffech gadarnhad y bydd y lleoliad y byddwch yn ei ddefnyddio yn addas ar gyfer eich anghenion unigol chi, bydd cyfle ichi nodi eich gofynion yn Adran 7 y ffurflen apêl.

Unwaith byddwch wedi penderfynu pa fath o wrandawriad yr hoffech ei gael, rhwch dic yn y blwch i ddangos eich dewis. Mae dau dddewis:

- 'Rwyf eisiau bod yn bresennol mewn gwrandawriad ynghylch fy apêl' neu
- 'Rwyf eisiau i fy apêl gael ei phenderfynu ar sail y papurau'

Rhowch dic yn un o'r blychau i wneud eich dewis.

Os ydych wedi rhoi tic yn y blwch i ddweud eich bod eisiau bod yn bresennol mewn gwrandawriad, ewch ymlaen i Adran 7. Os ydych wedi rhoi tic yn y blwch i ddweud eich bod eisiau i'ch apêl gael ei phenderfynu ar sail y papurau, anwybyddwch Adran 7 yn gyfan gwbl ac ewch syth ymlaen i Adran 8.

Adran 7 Gwrandawriadau llafar – eich anghenion a'ch gofynion

Mae'r adran hon yn ymwneud a'ch anghenion a'ch gofynion ar gyfer gwrandawriad llafar. Os nad ydych eisiau gwrandawriad llafar, dylech anwybyddu'r adran hon. Os oes arnoch angen ysgrifennu yn unrhyw un o'r blychau yn yr adran hon, nid oes angen i chi ddefnyddio PRIFLYTHRENNAU.

Cwestiwn 1 – Pryd rydych ar gael

Oherwydd eich bod eisiau bod yn bresennol yn y gwrandawriad, dylech nodi yma unrhyw ddyddiadau neu amseroedd na fyddwch ar gael ar gyfer gwrandawriad.

Gall hyn fod yn ddiwrnod rheolaidd pan nad ydych ar gael, er enghraifft, bob dydd lau oherwydd ymrwymadau domestig neu ymrwymadau eraill, neu efallai eich bod yn ymwybodol o ddyddiadau penodol pan na fyddwch ar gael, megis apwyntiadau ysbyty neu wyliau sydd eisoes wedi'i drefnu. Dylech ystyried ar ba ddyddiadau na fyddwch ar gael am y 6 mis nesaf. Cofiwch, gallwch ddweud wrth GLITEM am unrhyw newid i'r dyddiadau hyn drwy ein ffonio neu ysgrifennu atom.

Cwestiwn 2 – Eich anghenion

Mae angen inni sicrhau bod eich gwrandawriad yn cael ei gynnal mewn lleoliad sy'n addas i chi ac y gallwch gael mynediad iddo'n rhwydd. Dywedwch wrthym yn yr adran hon am unrhyw anghenion penodol sydd gennych. Gall hyn fod yn rhywbeth megis offer dolen glyw neu ofynion arbennig oherwydd anabledd neu broblem symudedd.

Cwestiwn 3 – Arwyddwr neu gyfieithydd ac anghenion ieithyddol

Rhowch wybod inni yma os oes angen cyfieithydd neu arwyddwr arnoch i'ch helpu yn y gwrandawriad. Fel y llysoedd, mae tribiwnlysoedd yn mynnu defnyddio cyfieithwyr ac arwyddwyr annibynnol, proffesiynol. Nid yw dibynnu ar ffrind neu berthynas yn dderbyniol. Gall eich cyfieithydd fod yn unigolyn sy'n cyfieithu ar lafar o'r Saesneg i iaith arall neu gall fod yn ddehonglydd iaith arwyddion sy'n cyfieithu iaith lafar i iaith Arwyddion Prydain. Os byddwch yn rhoi tic wrth y blwch 'Oes' yn yr adran hon, rhaid i chi nodi'r iaith a'r dafodiaith sydd eu hangen hefyd.

Pan fydd GLITEM yn trefnu eich gwrandawriad, byddwn yn sicrhau y darperir cyfieithydd neu arwyddwr sy'n cwrdd a'ch anghenion.

Cwestiwn 4 – Eich rhybudd o wrandawriad

Yn ôl y gyfraith, mae'n ofynnol bod GLITEM yn rhoi o leiaf 14 diwrnod o rybudd ichi o'ch gwrandawriad. Mae hyn yn rhoi digon o amser ichi baratoi ar gyfer eich gwrandawriad, ond mae hefyd yn atal GLITEM rhag cynnig gwrandawriad ichi sy'n dod ar gael ar fyr rybudd oherwydd, er enghraifft, fod gwrandawriad arall wedi'i ganslo. Os yw'n well gennych, gallwn hefyd roi llai na 14 diwrnod o rybudd ichi, ond dim ond os ydych yn cytuno i hyn. Os oes gennych gynrychiolydd, efallai y byddwch eisiau trafod y mater hwn gyda nhw oherwydd efallai bydd angen 14 diwrnod o rybudd arnynt. Nid yw hyn o reidrwydd yn golygu y byddwn yn rhoi llai na 14 diwrnod o rybudd ichi, ond mae'n golygu y gallwn wneud hynny os bydd dyddiad cynharach ar gael.

Os ydych yn cytuno i gael llai na 14 diwrnod o rybudd, rhowch dic yn y blwch 'Ydw', fel arall, rhowch dic yn y blwch 'Nac Ydw.' Os ydych chi wedi rhoi tic yn y blwch 'Ydw', sicrhewch eich bod wedi nodi eich rhif ffôn yn Adran 1, oherwydd byddwn ni angen eich ffonio i drefnu gwrandawriad ar fyr rybudd.

Adran 8 – Eich llofnod

Mae'r adran hon ar gyfer eich llofnod. Mae'n ofyniad cyfreithiol i'ch apêl gael ei llofnodi. Llofnodwch eich enw yma, ysgrifennwch eich enw mewn priflythrennau yn y blwch o dan y llofnod a nodwch y dyddiad pan wnaethoch lofnodi'r ffurflen yn y blwch priodol. Os na fyddwch yn llofnodi eich ffurflen apêl, efallai y bydd rhaid i GLITEM ddychwelyd yr apêl atoch er mwyn ichi ei llofnodi. Os ydych chi wedi enwi cynrychiolydd yn Adran 4, bydd llofnodi'r ffurflen apêl hefyd yn rhoi eich caniatâd i GLITEM ohebu a thrafod eich apêl gyda nhw, pe bai'r angen yn codi.

Beth i'w wneud nawr

Ble i anfon eich apêl

Mae'r adran hon yn dweud wrthyhch ble i anfon eich apêl. Mae ble'r ydych yn anfon eich apêl yn dibynnu ar ble'r ydych yn byw. Mae dau gyfeiriad ar gyfer anfon eich apêl iddynt ac mae'r rhain i'w gweld ar y ffurflen apêl.

Os ydych yn byw yng Nghymru neu yn Lloegr, anfonwch eich apêl i:

Canolfan Apeliadau Nawdd Cymdeithasol a Chynnal Plant GLITEM

Blwch Swyddfa'r Post 1203

BRADFORD

BD1 9WP

Os ydych yn byw yn Yr Alban, anfonwch eich apêl i:

Canolfan Apeliadau Nawdd Cymdeithasol a Chynnal Plant GLITEM

Blwch Swyddfa'r Post 27080

GLASGOW

G2 9HQ

Bydd arnoch angen darparu eich amlen eich hun â chyfeiriad a stamp arni i wneud hyn.

Os ydych yn byw dramor ar hyn o bryd, dylech anfon eich apêl i swyddfa GLITEM a fyddai fel arfer yn ymdrin â'ch apêl yn seiliedig ar:

- Eich man cyrraedd ym Mhrydain Fawr os ydych wedi dewis cael gwrandawriad llafar; neu
- Y man lle'r oeddech yn preswyllo'n flaenorol ym Mhrydain Fawr os nad ydych yn bwriadu bod yn bresennol mewn gwrandawriad.

Gwirio'r ffurflen apêl

Rhestr wirio

Mae rhestr wirio ar ddiwedd y ffurflen apêl. Nid oes rhaid i chi ddefnyddio hon, ond bydd yn eich helpu i sicrhau eich bod wedi darparu'r holl wybodaeth sydd ei hangen.

Fformatau eraill

Mae'r rhan hon o'r ffurflen yn rhoi'r rhifau i'w ffonio os oes arnoch angen y ffurflen apêl mewn fformat arall, megis print bras neu yn Saesneg.

5.Ar ôl ichi anfon eich apêl

A fydd fy apêl yn cael ei derbyn?

Ar ôl ichi anfon eich apêl, bydd GLITEM yn ei gwirio i sicrhau ei bod yn cydymffurfio â'r holl ofynion cyfreithiol er mwyn iddi gael ei derbyn fel apêl ddilys.

Os oes unrhyw broblemau gyda'ch apêl, bydd GLITEM yn ei dychwelyd atoch gyda llythyr yn esbonio beth yw'r broblem a beth y gallwch ei wneud i ddatrys y broblem. Os bydd hyn yn digwydd, dylech ddilyn y cyngor a roddir yn y llythyr. Os na fyddwch yn gwneud hyn, gall GLITEM 'ddileu' eich apêl, neu dod â'r apêl i ben, oherwydd na fyddwch wedi darparu'r wybodaeth a geiswyd.

Mewn rhai amgylchiadau, gall GLITEM ganiatáu i'ch apêl gael ei derbyn, hyd yn oed os nad yw'n bodloni pob un o'r gofynion. Gelwir y broses hon yn 'hepgor' gofyniad, sy'n golygu y gall GLITEM, mewn rhai amgylchiadau, ganiatáu i'r apêl fynd rhagddi drwy hepgor rhai o'r gofynion technegol sydd fel arfer yn orfodol. Mae'r amgylchiadau lle gellir gwneud hyn yn amrywio'n sylweddol, felly, cyn belled â phosib, dylech ddarparu'r holl wybodaeth sydd ei hangen yn hytrach na dibynnu ar ddisgwyliad y bydd GLITEM yn caniatáu hepgoriad.

Os gellir derbyn eich apêl fel un ddilys, bydd GLITEM yn anfon llythyr cydnabod atoch. Yn ddinynnol ar a ydych eisoes wedi darparu manylion am eich gofynion ar gyfer y gwrandawriad (er enghraifft, ar y ffurflen apêl), efallai y bydd GLITEM hefyd yn anfon ffurflen ymholi atoch i holi beth yw'r rhain. Os ydych wedi gwneud apêl ar y ffurflen a'ch bod wedi ateb pob un o'r cwestiynau, ni ddylai bod angen gwneud hyn.

Bydd GLITEM hefyd yn anfon copi o'ch apêl at HMRC ac yn gofyn iddynt ddarparu 'ymateb' i'ch apêl. Adroddiad ynghylch eich apêl gan HMRC yw'r ymateb ac mae'n esbonio sut y daethant i'w penderfyniad. Ar gyfer apeliadau sy'n ymwneud â chredydau treth, Budd-dal Plant a'r Lwfans Gwarcheidwad, mae terfyn amser o 28 diwrnod ar gyfer darparu ymateb. Mae gan HMRC hefyd hawl i ofyn am fwy o amser ac, os bydd hynny'n digwydd, bydd barnwr yn ystyried a yw eu cais yn un dilys ai peidio. Byddwn yn ysgrifennu atoch os bydd hyn yn digwydd.

Ar ôl i GLITEM gael eich apêl a'i chofrestru, bydd yn paratoi ffeil achos ar eich cyfer ac yna'n trosglwyddo eich apêl i un o'r canolfannau rhanbarthol sy'n delio â'r ardal yr ydych yn byw ynddi. Mae hyn yn digwydd gyda phob apêl oni bai am y rhai a ymdrinnir â nhw yn Yr Alban, lle caiff yr apêl ei hanfon a'i symud ymlaen yn yr un swyddfa. Mae yna saith swyddfa ar hyd a lled Cymru, Lloegr a'r Alban sy'n ymdrin ag apeliadau sy'n gysylltiedig â Chredyd Treth, Budd-dal Plant, Lwfans Gwarcheidwad, Gofal Plant didreth, neu ofal plant am ddim am 30 awr, ac mae gan bob un ohonynt gyfrifoldeb am ardal ddaearyddol benodol o'r wlad. Mae'r swyddfeydd wedi'u lleoli yn:

Birmingham;

Caerdydd;

Glasgow;

Leeds;

Lerpwl;

Newcastle;

Sutton.

Os yw eich apêl yn ddilys, bydd y llythyr a gewch yn cynnwys cyfeiriad y ganolfan ranbarthol fydd yn ymdrin â'ch apêl a'r rhif ffôn perthnasol. Bydd y swyddfa honno yn cymryd pob cam pellach yn eich apêl, megis trefnu gwrandawriad ac ateb eich ymholiadau.

6. Beth fydd Cyllid a Thollau EM yn gwneud gyda'ch apêl?

Ystyried yr apêl

Bydd HMRC yn ailedrych ar eu penderfyniad ar ôl ystyried yr wybodaeth rydych wedi'i rhoi yn eich apêl ac unrhyw dystiolaeth newydd neu ychwanegol rydych wedi'i darparu. Mae gan HMRC yr opsiwn, ar unrhyw adeg hyd at y gwrandawriad tribiwnlys, i newid y penderfyniad rydych yn apelio yn ei erbyn os ydynt yn credu bod rhesymau dros wneud hynny. Os byddant yn penderfynu adolygu'r penderfyniad o'ch plaid chi, bydd HMRC yn rhoi gwybod i GLITEM am hyn a bydd eich apêl yn colli grym yn awtomatig (hynny yw, bydd yn dod i ben). Byddwn yn ysgrifennu atoch os bydd hyn yn digwydd. Bydd gennych hawl i apelio yn erbyn penderfyniad newydd HMRC os dymunwch ei herio. Os yw HMRC yn bwriadu gwneud hyn, byddant yn cysylltu â chi yn gyntaf i holi a ydych yn fodlon â'r penderfyniad newydd ac ni fydd yn bwrw ymlaen oni bai eich bod yn cytuno.

Fodd bynnag, os bydd HMRC yn setlo apêl credydau treth trwy gytundeb gyda chi, yna nid oes hawl bellach i apelio yn erbyn y penderfyniad newydd.

Gwrthwynebu'r apêl

Mae gan HMRC hefyd yr hawl i wrthwynebu eich apêl os ydynt o'r farn fod gwall yn eich apêl am ryw reswm. Yn gyffredinol, bydd hyn oherwydd eu bod yn credu bod GLITEM o bosib heb sylwi ar rywbeth ac wedi derbyn apêl sy'n annilys ym marn HMRC. Gall HMRC wrthwynebu apêl am nifer o resymau, ond y prif resymau yw:

- Oherwydd ei fod yn erbyn penderfyniad sydd ddim yn rhoi hawl apêl ichi;
- Oherwydd ei bod yn hwyr a bod y rhesymau dros gyflwyno'n hwyr yn afresymol;
- Oherwydd nad yw'n cynnwys digon o wybodaeth i wneud penderfyniad neu roi sail i apêlio;
- Oherwydd nad oes siawns rhesymol y bydd yn llwyddiannus.

Os bydd HMRC yn gwrthwynebu eich apêl byddant yn ysgrifennu at GLITEM. Efallai y byddwn wedyn yn anfon copi o'n gwrthwynebiad atoch ac efallai y byddwn yn eich gwahodd i wneud sylwadau arno cyn ei gyfeirio at farnwr. Bydd y barnwr yn adolygu eich achos ac yn penderfynu a yw dadleuon HMRC yn rhai dilys ai peidio.

Os bydd eich apêl yn mynd ymlaen heb unrhyw wrthwynebiad, bydd HMRC yn anfon copi o'i 'ymateb' i'ch apêl atoch chi ac at GLITEM. Bydd hwn yn cyrraedd fel bwndel o bapurau, a allai gynnwys hyd at 150 tudalen neu fwy, yn dibynnu ar hanes yr hawliad. Peidiwch â gadael i faint y bwndel eich digalonni; byddwch eisoes yn gyfarwydd â llawer o'r cynnwys, megis copïau o'ch ffurflen hawlio. Gall rhai ymatebion fod yn llawer byrrach oherwydd y materion dan sylw. Mae'r ymateb yn cynnwys:

- Y penderfyniad rydych yn apelio yn ei erbyn;
- Crynodeb o'r ffeithiau perthnasol;
- Y rhesymau dros y penderfyniad;
- Dyfyniadau o'r gyfraith berthnasol;
- Copi o'ch ffurflen neu lythyr apêl;
- Copïau o ddogfennau sy'n berthnasol i'r apêl (e.e. ffurflen hawlio, cofnodion meddygol, llythyrau, cyfrifiadau hawl i Gredydau Treth, Budd-dal Plant, Lwfans Gwarcheidwad, Gofal Plant di-dreth, neu ofal plant am ddim am 30 awr.).

Bydd yr ymateb yn cyrraedd rhai wythnosau ar ôl ichi anfon eich apêl yn wreiddiol. Os ydych wedi rhoi enw cynrychiolydd ar eich ffurflen apêl, anfonir copi o'r ymateb at eich cynrychiolydd hefyd.

Pan fydd yr ymateb yn eich cyrraedd, dylech ei ddarllen neu ei drafod gyda'ch cynrychiolydd (os oes gennych un). Bydd eich cynrychiolydd yn edrych ar yr achos y mae'r HMRC yn ei gyflwyno ac yn rhoi cyngor ichi o ran a oes gennych chi achos ai peidio. Os nad oes gennych gynrychiolydd, rhaid i chi ddarllen trwy'r papurau a dod i benderfyniad eich hun.

Os byddwch yn penderfynu peidio â pharhau â'ch apêl ('tynnu eich apêl yn ôl'), rhaid ichi roi gwybod i ni neu bydd GLITEM yn bwrw ymlaen ac yn rhoi eich achos gerbron tribiwnlys. Gallwch dynnu eich apêl yn ôl drwy ffonio neu ysgrifennu atom.

7. Ar ôl i Gyllid a Thollau EM lunio ymateb

Beth fydd yn digwydd nesaf?

Ar ôl i ymateb HMRC gyrraedd, bydd GLITEM yn dechrau gwneud trefniadau ar gyfer gwrandao eich apêl.

Os ydych wedi dewis i'ch apêl gael ei phenderfynu ar sail y papurau, byddwn yn ysgrifennu atoch ar ôl ichi gael eich ymateb, yn cadarnhau ein bod yn barod i drefnu gwrandawriad ar eich cyfer. Bydd y llythyr hefyd yn eich cyngori os oes gennych ragor o dystiolaeth i'w chyflwyno i gefnogi eich apêl, dylech ei hanfon i GLITEM o fewn 28 diwrnod neu roi gwybod i GLITEM os ydych angen rhagor o amser. Bydd y llythyr yn eich gwahodd i gysylltu â GLITEM os oes unrhyw newid i'r manylion yr ydych wedi'u cyflwyno'n flaenorol, megis eich dewis o wrandawriad.

Dylech wirio'r llythyr hwn i sicrhau ein bod wedi cofnodi'ch gofynion yn gywir. Os bydd unrhyw newid, bydd rhaid ichi ddweud wrthym am hyn. Gallwch wneud hynny dros y ffôn neu yn ysgrifenedig. Gallwch hefyd ddweud wrthym os nad ydych eisiau apelio mwyach.

Os nad ydych eisiau apelio mwyach, y cyfan sydd angen i chi ei wneud yw rhoi gwybod i GLITEM eich bod yn dymuno tynnu'r apêl yn ôl. Dylech wneud hyn cyn gynted ag y byddwch wedi penderfynu tynnu'r apêl yn ôl neu bydd GLITEM yn parhau â'r trefniadau ar gyfer eich apêl. Gallwch wneud hyn drwy ffonio'r rhif sydd yn y llythyr.

Os yw unrhyw fanylion eraill wedi newid, megis eich dewis o wrandawriad, eich cyfeiriad neu unrhyw beth yr ydych yn meddwl sy'n berthnasol i'ch apêl, a fydddechystal â'n ffonio er mwyn inni allu diweddarau ein cofnodion. Os bydd newid o ran pwy sy'n eich cynrychioli, dylech rhoi gwybod am hyn yn ysgrifenedig.

Os ydych wedi dewis gwrandawriad llafar, bydd GLITEM yn ysgrifennu atoch i gadarnhau'r manylion sydd gennym ar eich cyfer, felly os ydych wedi darllen ymateb HMRC a bod unrhyw beth wedi newid y dylem gael gwybod amdano, gadewch inni wybod cyn gynted â phosib. Efallai bydd hyn yn rhywbeth megis dyddiad nad ydych ar gael neu efallai eich bod wedi newid eich meddwl a hoffwch i'ch apêl gael ei phenderfynu ar sail y papurau yn hytrach na gwrandawriad ble mae'n rhaid i chi fod yn bresennol.

Unwaith eto, os ydych eisiau tynnu eich apêl yn ôl, rhaid i chi roi gwybod inni unwaith yr ydych wedi penderfynu gwneud hynny. Fel arall, bydd GLITEM yn parhau i wneud trefniadau ar gyfer eich apêl, megis neilltuo ystafelloedd ar gyfer eich gwrandawriad a dyrannu barnwyr i eistedd ar eich achos a threfnu i staff y tribiwnlys fod yn bresennol i'ch cyfarfod pan fyddwch yn dod i'r llys.

Rhoi eich achos gerbron y tribiwnlys

Os ydych wedi penderfynu cael penderfyniad ynghylch eich apêl ar sail y papurau, ni fydd GLLTEM yn rhoi gwybod ichi ar ba ddyddiad y gwrandewir eich achos. Mae hyn oherwydd na fyddwch yn dod i'r gwrandawriad a gall GLLTEM geisio rhoi eich achos gerbron Tribiwnlys ar fyr rybudd.

Os ydych wedi dewis cael gwrandawriad llafar, bydd GLLTEM yn rhoi gwybod ichi am ddyddiad y gwrandawriad yn ysgrifenedig. Byddwn yn rhoi o leiaf 14 diwrnod o rybudd ichi cyn y gwrandawriad, oni bai eich bod wedi dweud wrthym eich bod yn fodlon derbyn llai o rybudd na hyn. Bydd y llythyr sy'n rhoi gwybod ichi am y gwrandawriad yn dweud wrthyhych beth fydd amser a dyddiad eich gwrandawriad a chyfeiriad y ganolfan tribiwnlys. Bydd y llythyr hefyd yn cynnwys gwybodaeth ynghylch ad-dalu costau teithio a threuliau eraill yn ogystal â chyfarwyddiadau ar sut i gyrraedd y ganolfan wrandawriadau, gwybodaeth ynghylch cysylltiadau trafniadaeth, hygyrchedd a chyfleusterau yn y lleoliad.

Ar ôl trefnu dyddiad, byddwn yn gwneud ein gorau i osgoi canslo. Gobeithiwn, yn gyfnewid am hyn, byddwch ond yn gofyn am ohirio'r achos mewn amgylchiadau arbennig, megis salwch neu brofedigaeth. Os na allwch fod yn bresennol, dylai unrhyw gais i ohirio'r gwrandawriad fod yn ysgrifenedig. Byddwn yn cyfeirio'r cais at farnwr tribiwnlys a fydd yn gwneud penderfyniad yn ei gylch. Mae gan y tribiwnlys y pŵer i wrando eich apêl yn eich absenoldeb. Oherwydd hyn, mae'n bwysig nad ydych chi neu eich cynrychiolydd, os oes gennych un, yn cymryd yn ganiataol y bydd eich apêl yn cael ei gohirio, nes eich bod wedi cael cadarnhad gennym ni.

Os byddwch mewn sefyllfa lle na allwch roi llawer o rybudd nad ydych ar gael, er enghraifft, ar ddiwrnod y gwrandawriad, ac ni allwch wneud cais ysgrifenedig am ohiriad, dylech ffonio swyddfa'r tribiwnlys cyn gynted â phosib. Bydd GLLTEM yn rhoi gwybod i'r tribiwnlys am eich amgylchiadau a bydd y tribiwnlys yn penderfynu a fydd yn gwneud penderfyniad ynghylch eich apêl ynteu'n gohirio'r apêl tan ddiwrnod arall pan fyddwch yn gallu bod yn bresennol.

8. Paratoi ar gyfer y gwrandawriad tribiwnlys

Tystiolaeth

Byddwch eisiau ystyried pa dystiolaeth byddwch ei hangen i gefnogi'ch cais, gan fod y rhan fwyaf o apeliadau yn cynnwys rhyw fath o anghydfod dros ffeithiau'r achos.

Bydd HMRC wedi nodi yn eu hymateb pa dystiolaeth y byddant yn dibynnu arni i gefnogi'r penderfyniad yr ydych wedi apelio yn ei erbyn. Mae'n anarferol i HMRC gyflwyno unrhyw dystiolaeth newydd yn y gwrandawriad tribiwnlys.

Y math o dystiolaeth y gallech ei chyflwyno, yn gyntaf oll, yw'r hyn y gallwch chi eich hun ddweud wrth y tribiwnlys. Weithiau mae'n hawdd anghofio bod yr hyn a ddywedwch wrth y tribiwnlys yn cael ei ystyried yn 'dystiolaeth'. Bydd y tribiwnlys yn ei drin fel dystiolaeth, gan roi'r pwysigrwydd priodol iddo a chofnodi'r prif bwyntiau yn ysgrifenedig.

Efallai y bydd pobl eraill hefyd yn gallu darparu tystiolaeth i'r tribiwnlys. Gallech chi, os ydych yn meddwl y byddai'n ddefnyddiol, ddod ag un neu fwy o dystion gyda chi.

Os hoffech i rywun fod yn bresennol yn y gwrandawriad fel tyst, dylech ofyn iddynt ddod a sicrhau eu bod yn gwybod pryd a lle i fod yn bresennol. Nid yw unigolyn sydd ddim eisiau bod yn dyst yn wirfoddol yn debygol o fod yn dyst da. Byddai o gymorth pe baech yn dweud wrth GLLTEM os ydych yn bwriadu dod â thyst gyda chi. Os ydych eisiau i rywun o HMRC fod yn dyst (er enghraifft, aelod o staff wnaeth eich cyfweld), dylech wneud cais ysgrifenedig i'r swyddfa HMRC berthnasol i'r unigolyn hwnnw ddod fod yn bresennol fel tyst. Gallwch ysgrifennu at GLLTEM os byddant yn gwrthod. Ond cofiwch nad oes gan y tribiwnlys bŵer cyfreithiol i orfodi rhywun i fod yn bresennol.

Gall y dystiolaeth fod ar ffurf dogfen hefyd. Yn ddibynnol ar y ffeithiau penodol rydych eisiau eu profi, gallai hyn, er enghraifft, fod ar ffurf bil ffôn manwl wedi'i brintio i ddangos eich bod wedi ffonio HMRC ar ddiwrnod penodol, neu filiau nwy a thrydan i ddangos eich bod wedi byw mewn cyfeiriad penodol, neu gopi o gyfrifon yn dangos eich enillion os ydych yn hunangyflogedig neu gopi o ohebiaeth a oedd gennych gyda'ch cyn-briod ynghylch trefniadau rhannu gofal.

Os oes gennych ddogfennau yr ydych eisiau eu defnyddio i gefnogi'ch apêl, anfonwch y dogfennau (neu lungopiau) atom cyn gynted â phosib yn y broses apelio. Peidiwch ag aros nes byddwch yn y gwrandawriad tribiwnlys. Os byddwch yn cyflwyno dogfennau pwysig ar y funud olaf, gallai'r tribiwnlys benderfynu bod rhaid gohirio'r gwrandawriad, fel bod y tribiwnlys a HMRC yn cael cyfle teg i ystyried y dystiolaeth hwyr yn llawn ac nad ydynt yn cael eu rhuthro. Os byddwch yn anfon dogfennau atom fel tystiolaeth, byddwn yn gwneud copïau ac yn eu hanfon at HMRC cyn eu dychwelyd atoch. Cofiwch, fel arfer, fod gan HMRC (ac unrhyw barti arall) hawl i weld unrhyw ddogfennau yr ydych yn eu hanfon atom. O ran tegwch, rhaid i'r ddwy ochr gael y cyfle i weld a herio'r dystiolaeth sy'n mynd gerbron y tribiwnlys.

Fodd bynnag, mae eithriadau i'r rheol hon. Mewn achosion ble mae tystiolaeth feddygol bellach ar gael, sydd efallai'n niweidiol (er enghraifft, gallai ddatgelu prognosis a all achosi gofid nad ydych yn ymwybodol ohono ar hyn o bryd), efallai bydd y tribiwnlys, yn yr amgylchiadau eithriadol hynny, yn penderfynu peidio â datgelu'r wybodaeth honno. Nid yw hyn yn digwydd yn aml iawn.

Ymchwilio i'r gyfraith

Bydd penderfyniad y tribiwnlys yn seiliedig ar gymhwyso'r gyfraith berthnasol i ffeithiau'r achos. Yn aml iawn mae Credydau Treth, Budd-dal Plant, Lwfans Gwarcheidwad, Gofal Plant di-dreth, neu ofal plant am ddim am 30 awr yn gymhleth ac mae'n bosib eu dehongli'n wahanol. Gellir dod o hyd i arweiniad ar ystyr y gyfraith a basiwyd gan y Senedd ym mhenderfyniadau Comisiynwyr Nawdd Cymdeithasol a Chynnal Plant (sydd bellach yn rhan o'r Uwch Dribiwnlys) a'r Llysoedd.

Gallwch ymchwilio i'r gyfraith:

- Mewn llyfrgelloedd cyhoeddus;
- Ar wefannau, megis www.legislation.gov.uk ar gyfer Deddfau Seneddol a rheoliadau, ac www.osscc.gov.uk/Decisions/decisions.htm ar gyfer penderfyniadau'r Comisiynwyr;
- Mewn cyfeirlyfrau cyfreithiol (bydd y rhain gan gynrychiolwyr proffesiynol).

Efallai y gwelwch fod yr ymateb a gewch gan HMRC yn cynnwys cyfeiriadau at benderfyniadau Comisiynwyr penodol y mae HMRC yn ystyried yn berthnasol i'r materion cyfreithiol yn eich apêl. Efallai y byddwch chi, neu eich cynrychiolydd, eisiau cyflwyno penderfyniadau eraill gan y Comisiynwyr. Os byddwch, anfonwch y manylion atom mewn da bryd cyn y gwrandawriad.

Ni all GLITEM ymchwilio i'r gyfraith ar eich rhan na darparu dyfyniadau ichi.

Paratoi eich ymateb eich hun

Os ydych o'r farn nad yw'r ymateb a gawsoch gan HMRC yn rhoi crynodeb cywir o'ch achos, efallai y byddwch yn dymuno paratoi eich ymateb eich hun, yn nodi'r ffeithiau fel yr ydych chi'n eu gweld a'r gyfraith fel yr ydych chi'n ei dehongli. Dylech anfon eich ymateb atom cyn y gwrandawriad. Byddwn yn anfon copi at HMRC.

Cofiwch, byddwn yn anfon yr holl bapurau sy'n ymwneud â'r apel at aelodau'r tribiwnlys o leiaf 10 diwrnod cyn dyddiad y gwrandawriad. Mae hyn yn rhoi cyfle i'r tribiwnlys astudio'r papurau a chanfod unrhyw broblemau a all effeithio ar gynnal y gwrandawriad. O ganlyniad, mae llai o risg o orfod gohirio ac mae hyd y gwrandawriad yn lleihau. Felly, mae arnom angen ichi anfon atom eich tystiolaeth ysgrifenedig ac unrhyw gyflwyniadau yr hoffech eu gwneud mewn da bryd cyn y gwrandawriad.

Cofiwch y byddwn yn anfon copi o unrhyw dystiolaeth a gawn gennych at HMRC ac at unrhyw unigolyn arall sydd ynghlwm wrth yr apêl ar gyfer apeliadau cynhaliadau plant. Gorau po gyntaf y bydd HMRC yn cael eich tystiolaeth, er mwyn iddynt allu gweld cyn gynted â phosib a yw'n caniatáu iddynt newid y penderfyniad y maent wedi'i wneud ai peidio.

9. Cadw mewn cysylltiad

Pethau y mae angen inni wybod amdanynt os ydynt yn newid

Mae'n bwysig eich bod yn rhoi gwybod inni os bydd eich amgylchiadau'n newid o gwbl, fel y gallwn ddarparu'r math o wrandawriad yr ydych eisiau, cwrdd ag unrhyw anghenion arbennig sydd gennych a chyfathrebu â chi yn y cyfeiriad cywir. Mae GLITEM a HMRC yn sefydliadau annibynnol, felly os ydych wedi hysbysu HMRC o gyfeiriad newydd, bydd yn rhaid i chi wneud yr un peth ar gyfer GLITEM. Gallwch wneud hyn yn ysgrifenedig neu dros y ffôn.

Mae'n rhaid ichi ddweud wrthym:

- Os yw eich cyfeiriad cartref wedi newid;
- Os oes gennych gynrychiolydd newydd yn gweithredu ar eich rhan (neu fod eich cynrychiolydd wedi newid);
- Os ydych wedi newid eich meddwl ynghylch y math o wrandawriad rydych eisiau (llafar/papur);
- Os na allwch fod yn bresennol neu os ydych wedi penderfynu nad ydych am fod yn bresennol mewn gwrandawriad sydd wedi'i drefnu; neu
- Os nad ydych eisiau apelio mwyach – apel wedi'i 'thynnu'n ôl'.

Os oes gennych gynrychiolydd newydd, mae'n rhaid ichi roi gwybod inni yn ysgrifenedig gan fod arnom angen eich caniatâd ysgrifenedig i gymryd cyfarwyddiadau gan rywun sy'n gweithredu ar eich rhan. Yn aml, bydd y cynrychiolydd yn trefnu hyn ar eich cyfer.

10. Mynd i'ch gwrandawriad

Y rhybudd o wrandawriad

Bydd hysbysiad ysgrifenedig o ddyddiad a lleoliad y gwrandawriad wedi cael ei anfon atoch. Byddwch wedi cael amser hefyd. Mae tribiwnlysoedd yn gwrandawrio apelïadau rhwng 10am a 12:45pm a rhwng 2pm a 4:45pm o ddydd Llun i ddydd Gwener, ac ar benwythnosau mewn rhai lleoliadau. O dro i dro, gellir parhau tu hwnt i'r oriau hynny er mwyn gallu cwblhau apel sydd wedi cychwyn. Mewn sesiwn bore neu brynhawn, bydd gan y tribiwnlys fel arfer rhwng tri a pum apel i'w cynnal ar yr amserlen, yn dibynnu ar y math o achosion dan sylw. Yr amser sydd ar eich rhybudd o wrandawriad yw'r amser y disgwylir y bydd eich gwrandawriad yn cael ei gynnal.

Mynd i'r gwrandawriad

Os oes arnoch angen help gyda chostau teithio, gall GLITEM ad-dalu costau teithio rhesymol ar gyfer trafndiaeth gyhoeddus neu gerbyd modur preifat. Gallwch wneud cais am hyn drwy lenwi ffurflen hawlio ar ôl eich gwrandawriad a bydd taliad yn cael ei wneud i'ch cyfrif banc. Mewn amgylchiadau eithriadol iawn, bydd GLITEM yn talu costau teithio cyn y gwrandawriad. Bydd angen ichi gadw unrhyw dderbynebaw a thocynnau teithio i brofi eich bod wedi eu prynu ac anfon y rhain gyda'ch hawliad. Os na allwch ddefnyddio trafndiaeth gyhoeddus, er enghraifft, oherwydd anabled, gall GLITEM awdurdodi talu ffi tacsï, ond dim ond os yw hyn wedi'i gytuno ymlaen llaw. Bydd eich rhybudd o wrandawriad yn esbonio'r rheolau ynghylch hawlio costau teithio..

Dylech gynllunio eich taith fel eich bod yn cyrraedd o leiaf 5 munud cyn dechrau'r gwrandawriad. Dylech fynd ag ymateb HMRC a chopiau gwreiddiol o unrhyw ddogfennau yr ydych wedi eu hanfon atom fel tystiolaeth gyda chi.

Os ydych yn debygol o fod yn hwyr ar gyfer eich gwrandawriad, cofiwch ein ffonio ni ac fe rown wybod i'r tribiwnlys.

Os ydych wedi penderfynu yn y pen draw i beidio â bod yn bresennol yn y gwrandawriad, dylech ein ffonio i roi gwybod inni. Mae gennych hawl i wneud hyn, ond mae o gymorth os ydym yn gwybod am hyn fel nad yw'r tribiwnlys yn aros amdanoch ar y diwrnod ac nad yw ein staff yn gwastraffu amser yn ceisio cysylltu â chi i weld a ydych yn rhedeg yn hwyr.

Yn y gwrandawriad

Pan fyddwch yn cyrraedd lleoliad y tribiwnlys, bydd Clerc y Tribiwnlys yn dod i'ch cyfarfod. Mae Clerc y Tribiwnlys yn aelod o staff GLITEM sydd wedi'i benodi i sicrhau bod gwrandawriadau'n mynd rhagddynt mor rhwydd â phosib. Cyfrifoldeb y clerc yw esbonio'r broses ichi, ateb unrhyw gwestiynau, delio â hawliadau am gostau teithio neu gostau eraill a delio â'r tasgau gweinyddol sy'n gysylltiedig â'ch gwrandawriad. Mae'n rhaid i'r clerc gadw mewn cysylltiad â'r tribiwnlys hefyd, gan ddweud wrthynt pwy sydd wedi cyrraedd a chynorthwyo'r tribiwnlys gyda theipio'r hysbysiad penderfynu a delio ag unrhyw waith papur. Mae'r clerc hefyd yn cadw mewn cysylltiad â swyddfa'r tribiwnlys, gan ddelio â negeseuon funud olaf a geir dros y ffôn, megis negeseuon gan bobl sy'n rhedeg yn hwyr.

Bydd y tribiwnlys yn gwneud pob ymdrech i gychwyn eich gwrandawriad ar yr amser sydd ar eich rhybudd o wrandawriad, ond oherwydd nad yw'n bosib bob amser rhagweld pa mor hir fydd pob apêl, efallai y bydd yr amser cychwyn ychydig yn hwyrach.

Pan fyddwch yn cyrraedd, bydd y clerc yn eich hebrwng i'r ystafell aros ac yn rhoi syniad ichi o ba bryd y bydd eich apêl yn cychwyn. Bydd y clerc yn delio ag unrhyw hawliad am gostau sydd gennych ac unrhyw ymholiadau funud olaf ynghylch trefniadau'r gwrandawriad. Mae croeso ichi ofyn i'ch clerc unrhyw gwestiynau ynghylch y gwrandawriad a'i weithdrefnau.

Bydd y clercc hefyd yn bresennol o dro i dro yn ystafell y tribiwnlys yn ystod y gwrandawriad rhag ofn y bydd angen cymorth gweinyddol ar y tribiwnlys. Nid yw'r clercc yn cymryd unrhyw ran ym mhroses benderfynu'r tribiwnlys.

Fel sy'n wir am y mwyafrif o adeiladau'r llywodraeth, bydd swyddog diogelwch hefyd yn bresennol ar y safle.

Y Tribiwnlys

Mae'r tribiwnlys wedi'i ffurfio o aelodau o banel barnwrol a benodir gan yr Arglwydd Ganghellor. I gael eu penodi, mae'n rhaid i aelodau'r panel fod wedi cymhwyso yn y gyfraith, meddygaeth neu gyfrifyddiaeth neu ym maes anabledau, a meddu ar rinweddau personol sy'n briodol i unigolion mewn swyddi barnwrol. Mae bod yn annibynnol a diduedd ymhlith y rhinweddau hynny.

Bydd y tribiwnlys yn cynnwys barnwr tribiwnlys yn unig.

Efallai ychwanegir cyfrifydd fel aelod o banel y tribiwnlys pan fydd yr achos yn gofyn am arbenigedd ariannol. Gall fod gofyn am hyn, er engraifft, mewn apêl cynhaliaeth plant.

Mae cyfansoddiad y tribiwnlys wedi'i lunio'n unol â'r gyfraith. Nid oes gennych yr hawl i ddewis.

Os ydych yn adnabod aelod o'r tribiwnlys sy'n gwrandao eich apêl, dylech ddweud wrth y tribiwnlys ar ddechrau'r apêl oherwydd efallai y bydd yn amhriodol i'r unigolyn hwnnw fod yn rhan o'ch achos. Yn yr un modd, os bydd aelod o'r tribiwnlys yn eich adnabod chi, ni fyddant yn gallu ystyried eich achos.

Eraill fydd yn bresennol

Mae gan HMRC hawl i anfon cynrychiolydd (a elwir yn 'Swyddog Cyflwyno') i gymryd rhan yng gwrandawriad eich apêl. Bydd HMRC yn ystyried pob apêl yn unigol ac ni fydd yn anfon Swyddog Cyflwyno oni bai eu bod o'r farn bod angen un. Gallwch chi neu'ch cynrychiolydd gyfarfod â'r tribiwnlys ar eich pen eich hun.

Yn ôl y gyfraith, mae gwrandawriadau tribiwnlys yn agored i'r cyhoedd ond mae'n deg dweud ei fod yn anarferol iawn i aelod o'r cyhoedd fod yn bresennol. Gallwch ofyn i'r tribiwnlys wahardd y cyhoedd rhag dod i'r gwrandawriad er budd eich preifatrwydd personol.

Trefn y Tribiwnlys

Mae tribiwnlysoedd yn rhannu rhai o nodweddion y llysoedd, ond nid y cyfan ohonynt.

Mae tribiwnlysoedd yn debyg i lysoedd o ran eu bod:

- Yn gweithredu o fewn set o reolau a osodir gan y gyfraith;
- Yn gweithredu'n annibynnol ar y llywodraeth;
- Yn farnwyr cwestiynau ynghylch ffeithiau a'r gyfraith;
- Yn penderfynu ar ffeithiau ar sail gwrando a phrofi tystiolaeth;
- Yn gorfod bod yn deg â'r ddwy ochr neu bob ochr.

Mae tribiwnlysoedd yn wahanol i lysoedd o ran:

- Fod ystafelloedd tribiwnlys wedi'u trefnu mewn ffordd llai ffurfiol;
- Nad oes neb yn gwisgo wig na gŵn;
- Bod aelodau'r tribiwnlys yn cael eu cyfarch fel Mr...neu Mrs/Miss/Ms...neu Dr;
- Bod pobl yn rhoi tystiolaeth wrth eistedd wrth fwrdd, nid o lwyfan tystio;
- Nad yw tystiolaeth yn cael ei rhoi ar lw neu gadarnhad fel arfer;
- Wrth wrando tystiolaeth, bydd y tribiwnlys ei hun yn arwain o ran gofyn cwestiynau.

Mater i'r barnwr tribiwnlys yw penderfynu sut y cynhelir y gwrandawriad. Mae'r gyfraith yn rhoi'r pŵer hwnnw i'r barnwr. Bydd trefn y gwrandawriad amrywio o un achos i'r llall, yn dibynnu ar natur y materion i'w penderfynu. Mae'r canlynol yn ddisgrifiad cyffredinol o wrandawriad arferol:

Cyflwyniadau

Bydd y barnwr tribiwnlys yn cyflwyno pawb sy'n bresennol ac yn dweud sut byddant yn cymryd rhan yn y gwrandawriad, ac yn gwirio bod unrhyw wasanaethau cyfieithu neu arwyddo sydd eu hangen yn addas. Bydd y barnwr hefyd yn sicrhau bod gan bawb yr holl setiau o bapurau angenrheidiol. Bydd y barnwr yn cadw cofnod ffurfiol o'r gwrandawriad - 'y cofnod o'r achos'.

Datganiadau agoriadol

Bydd y barnwr tribiwnlys yn crynhoi'r materion yn yr apêl yn ôl y papurau ac yn cytuno â'r partiön sy'n bresennol beth y mae angen rhoi sylw iddo yn y gwrandawriad ac ym mha drefn. Mae hwn yn gyfle i gynrychiolwyr wneud datganiad agoriadol yn amlinellu eu hachos, os yw'r barnwr tribiwnlys yn eu gwahodd i wneud hynny.

Rhoi tystiolaeth

Mewn llys, y ffordd y rhoddir tystiolaeth yw bod y cyfreithiwr ar ran un ochr yn gofyn cwestiynau i dyst, yna bydd y cyfreithiwr ar ran yr ochr arall yn gofyn cwestiynau i'r tyst. Mewn tribiwnlys, lle mae'n beth prin i unrhyw ochr fod â chynrychiolydd cyfreithiol, mae'r tribiwnlys yn cymryd y cyfrifoldeb am ofyn y cwestiynau. Cofiwch y pwyntiau canlynol:

- Mae'r tribiwnlys yn debygol o fod eisiau canolbwyntio ar y materion sy'n destun anghydfod, felly peidiwch â phoeni os nad yw'r tribiwnlys yn gofyn cwestiynau ynghylch pob agwedd o'ch achos;
- Os oes anghysondeb yn y dystiolaeth (er enghraifft, efallai eich bod wedi dweud un peth yn eich ffurflen hawlio ond rydych yn dweud rhywbeth gwahanol wrth y tribiwnlys), mae'r tribiwnlys yn debygol o ofyn cwestiynau a allai fod yn eithaf treiddgar er mwyn ceisio canfod beth yw'r gwir ffeithiau;
- Bydd y tribiwnlys yn gwneud ei orau i sicrhau nad ydych yn anghofio neu'n methu'r holl bwyntiau yn eich achos;
- Yn enwedig mewn achosion sy'n ymwneud ag anabledd, efallai y bydd y tribiwnlys yn gweld angen i holi am faterion personol neu faterion a allai achosi embaras. Bydd yn gwneud pob ymdrech i fod yn sensitif wrth wneud hynny;
- Mae rhoi tystiolaeth yn rhan ddifrifol a phwysig o'r gwrandawriad. Ni ddylai cynrychiolwyr nac eraill darfu arnoch chi na'r tribiwnlys. Bydd pawb yn cael ei dro i siarad ar yr adeg briodol;
- Ar ôl i'r tribiwnlys orffen gofyn ei gwestiynau, os ydych yn meddwl ei fod wedi methu rhywbeth, dywedwch wrth y barnwr. Bydd y barnwr hefyd yn caniatáu cwestiynau perthnasol gan unrhyw gynrychiolwyr.

Archwiliad meddygol

Yn ôl y gyfraith, ni chaniateir archwiliad meddygol fel rhan o'r gwrandawriad tribiwnlys, oni bai am apeliadau sy'n ymwneud ag anafiadau diwydiannol.

Tystion

Bydd y tribiwnlys yn gwrandao tystiolaeth gan unrhyw dystion eraill yn dilyn eich tystiolaeth chi. Ni fydd y Swyddog Cyflwyno ar ran HMRC yn dyst fel arfer, oherwydd ei bod yn annhebygol y byddant wedi chwarae unrhyw ran flaenorol wrth ddelio â'ch hawliad.

Datganiadau cloi

Ar ôl i bawb orffen rhoi tystiolaeth, bydd y barnwr yn gwahodd datganiadau cloi. Mae hwn yn gyfle i gynrychiolwyr o'r ddwy ochr grynhoi'r achos.

Y penderfyniad

Bydd y tribiwnlys yn ystyried y dystiolaeth a'r datganiadau yn breifat. Bryd hynny, bydd Clerc y Tribiwnlys yn eich tywys yn ôl i'r ystafell aros. Yn y mwyafrif o achosion bydd y Barnwr yn eich gwahodd i aros tra bydd y tribiwnlys yn dod i benderfyniad. Fodd bynnag, os bydd y barnwr yn meddwl ei bod yn annhebygol y gellir gwneud penderfyniad yn eithaf cyflym, rhoddir gwybod ichi y bydd y penderfyniad yn cael ei anfon atoch drwy'r post. Os bydd y tribiwnlys yn gallu rhoi ei benderfyniad ar y diwrnod, byddwch yn cael eich gwahodd yn ôl i mewn i'r ystafell tribiwnlys er mwyn i'r barnwr gyhoeddi ei benderfyniad. Byddwch yn cael hysbysiad penderfynu wedi'i deipio hefyd. Bydd yr apêl yn dod i ben ar ôl cyhoeddi'r penderfyniad ac ni fydd trafodaeth bellach.

Gohirio

Efallai y bydd y tribiwnlys yn dod i'r casgliad na all wneud penderfyniad ar y diwrnod a bod rhaid gohirio. Wrth ohirio, bydd y tribiwnlys yn ceisio pennu dyddiad ar gyfer y gwrandawriad nesaf a rhoi cyfarwyddiadau i leihau'r risg o unrhyw oedi pellach cyn cwblhau'r achos.

Amlinelliad cyffredinol yw'r disgrifiad uchod. Weithiau bydd tribiwnlys wedi ffurfio barn wrth ddarllen papurau'r apêl fod yr apêl yn troi o gwmpas un mater a gall benderfynu canolbwyntio ar y pwynt hwnnw o ddechrau'r gwrandawriad.

11. Ar ôl i'r tribiwnlys wneud penderfyniad

Gweithredu'r penderfyniad

Os ydych wedi cael gwrandawriad llafar, bydd hysbysiad yn rhoi penderfyniad y tribiwnlys yn cael ei roi i chi ac i HMRC, neu'n cael ei anfon atoch, ar ddiwrnod y gwrandawriad. Os daethpwyd i benderfyniad ynghylch eich achos ar sail y papurau, byddwch yn cael hysbysiad o'r penderfyniad drwy'r post ddiwrnod neu ddau ar ôl y gwrandawriad ac anfonir copi o'r penderfyniad at HMRC hefyd.

Yn wahanol i'r llysoedd, nid oes gan y tribiwnlys bwerau cyfreithiol i orfodi ei benderfyniadau. Os yw'r penderfyniad yn dweud bod rhaid i HMRC dalu dyfarniad Credyd Treth, Budd-dal Plant, Lwfans Gwarcheidwad, Gofal Plant di-dreth, neu ofal plant am ddim am 30 awr. ni fydd y tribiwnlys yn gallu eich helpu i'w gorfodi i dalu. Os yw'r penderfyniad yn dweud bod gan HMRC hawl i adennill gordaliadau gennyh, unwaith eto, ni fydd y tribiwnlys yn chwarae unrhyw ran yng ngorfodi'r penderfyniad hwnnw.

Yn ymarferol, bydd HMRC yn gweithredu penderfyniad y tribiwnlys yn y mwyafrif llethol o achosion a'r unig adeg y byddent yn gwrthod gwneud hyn fyddai os ydynt yn bwriadu apelio yn erbyn penderfyniad y tribiwnlys.

Mae gan HMRC hawl i ohirio talu unrhyw ddyfarniad Credyd Treth, Budd-dal Plant, Lwfans Gwarcheidwad, Gofal Plant di-dreth, neu ofal plant am ddim am 30 awr. y mae'r tribiwnlys wedi'i ddyfarnu ichi, os ydynt yn apelio yn erbyn penderfyniad y tribiwnlys.

Ar ôl i'r tribiwnlys wneud ei benderfyniad, **dylech gyfeirio unrhyw ymholiadau ynghylch sut fydd y penderfyniad yn cael ei weithredu at HMRC, gan mai nhw sydd â chyfrifoldeb am weithredu penderfyniad y tribiwnlys.** Dylech ddisgwyl ychydig o oedi ar ôl i HMRC gael y penderfyniad, tra byddant yn ystyried y canlyniad a'r camau nesaf.

Cywiriadau

Os ydych o'r farn fod yr hysbysiad penderfynu yn cynnwys gwall damweiniol (er enghraifft, efallai bod y tribiwnlys wedi ysgrifennu 2016 yn lle 2012 fel dyddiad cychwyn y dyfarniad), cewch ysgrifennu atom i ofyn am gywiriad. Mae'r rheol hon yn berthnasol i bethau y gellid eu galw'n 'llithriad ysgrifbin' yn unig.

Rhoi o'r neilltu

Gallwch wneud cais i benderfyniad y tribiwnlys gael ei roi o'r neilltu (hynny yw, ei ganslo) ac i gwrandawriad arall gael ei drefnu mewn amgylchiadau cyfyngedig. Y rhain yw:

- Bod dogfen sy'n ymwneud â'r achos (er enghraifft, rhybudd o wrandawriad) heb gael ei anfon neu heb gyrraedd mewn pryd, neu
- Bod gwrandawriad wedi'i drefnu ond nid oeddech chi (eich cynrychiolydd, HMRC nag unrhyw barti arall) yn bresennol a bod y tribiwnlys yn derbyn yr esboniad am ddiffyg presenoldeb, neu
- Bod anghysondeb arall wedi codi o ran y trefniadau

Bydd y tribiwnlys yn rhoi y penderfyniad o'r neilltu os yw un o'r amodau uchod yn berthnasol a bod y tribiwnlys yn ystyried ei bod yn gyfiawn gwneud hynny.

Rhaid gwneud cais ysgrifenedig i gael penderfyniad wedi'i roi o'r neilltu cyn pen mis o ddyddiad cyhoeddi'r hysbysiad penderfynu neu'r datganiad rhesymau, pa bynnag un yw'r hwyraf. Gall y tribiwnlys ymestyn y terfyn amser hwn os oes rhesymau da dros wneud hynny.

Apêl bellach

Gallwch wneud cais i'r Uwch Dribiwnlys am ganiatâd i apelio yn erbyn penderfyniad y tribiwnlys. Cewch apelio ar sail 'gwall cyfreithiol' **yn unig**. Mae'r canlynol yn enghreifftiau o'r hyn y mae 'gwall cyfreithiol' yn ei olygu:

- Mae'r tribiwnlys wedi cymhwyso'r gyfraith yn anghywir;
- Mae'r tribiwnlys wedi cynnal yr achos heb ddilyn y drefn gywir;
- Methodd y tribiwnlys â chanfod y ffeithiau'n ddigonol neu roi rhesymau digonol dros ei benderfyniad.

Y cam cyntaf wrth wneud cais am ganiatâd i apelio yw gofyn am ddatganiad rhesymau dros benderfyniad y tribiwnlys. Rhaid gwneud y cais am ddatganiad yn ysgrifenedig o fewn un mis calendr i ddyddiad cyhoeddi'r hysbysiad penderfynu. Gall y tribiwnlys ymestyn y terfyn amser hwn. Bydd y datganiad wedi'i ysgrifennu gan y barnwr tribiwnlys a wrandawodd eich apêl.

Ar ôl ystyried y datganiad rhesymau, os ydych o'r farn fod penderfyniad y tribiwnlys yn wallus o safbwynt cyfreithiol, cewch wneud cais am ganiatâd i apelio i'r Uwch Dribiwnlys. Rhaid i'r cais hwn fod yn ysgrifenedig. Gellir darparu ffurflen at y diben hwn ar gais. Mae gennych fis o ddyddiad cyhoeddi'r datganiad i wneud cais am ganiatâd. Gall y tribiwnlys ymestyn y terfyn amser hwn.

Ystyrir cais am ganiatâd i apelio gan uwch farnwr tribiwnlys. Gall y barnwr:

- Roi caniatâd - os felly, cewch anfon eich apêl ymlaen i'r Uwch Dribiwnlys;
- Gwrthod caniatâd. Wedyn, bydd gennych yr opsiwn o ofyn i'r Uwch Dribiwnlys yn uniongyrchol am ganiatâd.
- Penderfynu rhoi penderfyniad y tribiwnlys o'r neilltu heb fod angen cyfeirio'r achos at yr Uwch Dribiwnlys. Gall y barnwr ailbenderfynu'r achos neu drefnu bod Tribiwnlys newydd yn ei wrando.

Os bydd yr apêl yn mynd ymlaen i'r Uwch Dribiwnlys, mae gan yr Uwch Dribiwnlys bŵer i roi penderfyniad y Tribiwnlys o'r neilltu a chyfeirio'r achos at dribiwnlys newydd, neu i newid eu penderfyniad eu hunain.

Cofiwch, mae'r hawliau uchod i wneud cais am gywiriad, i roi penderfyniad o'r neilltu, i ofyn am ddatganiad rhesymau ac am apêl bellach ar gael i HMRC hefyd, ac ar gyfer unrhyw barti arall i'r apêl.

